

אתיקה מקצועית רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

אתיקה מקצועית על מיסוד והטמעה עו"ד דרור ארד-אילון / יו"ר ועדת האתיקה הארצית

לא פעם נכתב כאן ובמקומות אחרים, שעריכת דין היא מקצוע ("פרופסיה") בעל אופי אתי. אמנם לא קשה במיוחד לחשוב על עריכת דין בלתי אתית. ים של בדיחות, שירים, פסוקים וכינויי גנאי כבר הודבקו למקצוע ולעוסקים בו. אבל דווקא מן הגינוי והביטול אנו למדים, על דרך ההיפוך, שהמקצוע שריו כולו בשאלות אתיות, שעמידה עליהן היא תנאי חשוב להצלחתו האמיתית של עורך דין. בתחום האכיפה הפורמאלית של האתיקה המקצועית נעשו בשנה האחרונה צעדים חשובים שעיקרם בתיקון 32 לחוק לשכת עורכי הדין (ראו, ד' ארד-אילון "הרפורמה בדין המשמעתי" **אתיקה מקצועית** 27 עמ' 1 (2008)). הלשכה ומשרד המשפטים הובילו חקיקה שהקטינה את הזיקה בין האתיקה לפוליטיקה של הלשכה, הגבירה את השקיפות בהליכים המשמעתיים וחיזקה את המקצועיות של העשייה האתית הפורמאלית. אנו מצפים שהמוסדות החדשים, שנקבעו בתיקון 32 לחוק, יפעלו כבר בשנת המשפט הקרובה, והשפעתם תעשה ותראה.

עתה, נכון יהיה להפנות את המבט לעבר ההיבטים הפחות פורמאליים של האתיקה. רכיב יסודי הוא החינוך המשפטי. יש לקבוע שלמוד קורס באתיקה מקצועית יהיה תנאי לקבלת רישיון עריכת דין. יש לגרום לכך שכל השתלמות מקצועית תקדיש לפחות שיעור אחד לשאלות אתיות העולות באותו תחום. בנוסף, יש לעודד מחקר וכתבה בתחום האתיקה.

אבל ליבה של האתיקה הוא בהטמעה ובהפנמה היומיומית "מלמטה למעלה", מהשטח ומהפרקטיקה. בעניין זה דרוש שינוי מעשי בהתייחסות ובטיפול בנושא האתיקה במשרדי עורכי הדין ובמחלקות המשפטיות. לטעמי, כל משרד (ולפחות משרדים בינוניים ומעלה) צריך למנות את אחד משותפיו הבכירים לשמש כאחראי על ענייני האתיקה במשרד. במשרדים גדולים יש להקים ועדת אתיקה פנימית. האחראי על האתיקה, בין אם הוא שותף יחיד או ועדה, יאסוף את המידע הנוגע לאתיקה, יכיר את ההחלטות הרלוונטיות של ועדות האתיקה הסטטוטוריות (ואף של ועדת ההתמחות, ועדת שכר טרחה וועדת הגנת המקצוע). אליו יוכלו העובדים (ואף לקוחות) לפנות בשאלות של ניגוד עניינים, בהתלבטויות מקצועיות ואתיות, בתלונות של לקוחות נגד עורכי דין, במחלוקות בתחום שכר טרחה, בהפסקת ייצוג ועוד. לאחראי האתיקה יהיו כלים, ידע וניסיון מצטברים שיאפשרו להתמודד עם המקרים שיופנו אליו מתוך המשרד, והוא אף יוכל תמיד להפנות שאילתא לעודות האתיקה, אשר מוסמכות לפי סעיף 60א (שהוסף בתיקון 32 לחוק), לתת "חוות

דעת מקדימה בענייני משמעת של עורכי דין ומתמחים". במקרה של פניה של ועדת האתיקה למי מאנשי המשרד יהיה אחראי האתיקה הגורם הטבעי שיוכל להתמודד עם הפניה, שכן יהיו בידי כלים וניסיון בתחום.

הצעה זו מופנית לא רק למשרדים הפרטיים אלא במידה שווה לפרקליטויות השונות, ליחידות התביעה של המשטרה ולמחלקות משפטיות בגופים ציבוריים ופרטיים. כך, אחראי האתיקה בפרקליטות מחוז יכול לסייע בהטמעה הפנימית, לעמוד בקשר עם ועדת האתיקה של הלשכה, ולייעץ בסוגיות אתיות שמתעוררות באופן שוטף.

המלצה דומה נתנה ועדת "פרקליטות 2000" בראשות השופטת עדנה ארבל (בעת שהיתה פרקליטת מדינה), אשר המליצה על מינוי "ממונה אתיקה" בכל פרקליטות מחוז. המלצה זו משתלבת עם הגישה הכללית במינהל הציבורי ובכלל, הנותנת מקום רב יותר לאתיקה המקצועית, ורואה בה כלי חשוב להעצמה מקצועית, ארגונית ואישית.

מינוי אחראי אתיקה במשרדים ובפרקליטויות יחזק את הארגון במספר אופנים שיימנו להלן. ראשית, הוא ימנע תקלות לא מעטות, ויאפשר לעורכי דין להתייעץ לפני מעשה (או סמוך לאחריו). שנית, הוא יאפשר לכוך טענות כלפי צד שני (או כלפי שופט) בטרם קובעים עמדה (ובכך יחסוך תלונות שזוא הנבעות לא פעם מחוסר הבנה). שלוש, הוא ישמש כתובת ללקוחות, לצדדים שלישיים ואף לשופטים לכוך סוגיות בדרך לא פורמאלית במקום (או לפני) פניה בתלונה ללשכה. ארבע, הוא יאפשר קביעת נורמות פנים-ארגוניות והשרשת תרבות ארגונית. חמש, הוא יחזק את הדימוי הפנימי והחיצוני של המשרד. שש, הוא יאפשר להתמודד עם פניות ותלונות בתחום האתיקה באופן מסודר ומקצועי יותר. יש להניח שועדת אתיקה של הלשכה תתייחס בכובד ראש לעמדה מנומקת ומקצועית של גורם הממונה על אתיקה במשרד עורכי דין או בפרקליטות.

נתבונן על המקצוע במבט על, ונדמה שיש לנו כמה מאות "אחראים על אתיקה" הממונים על הנושא בכמה מאות משרדים, מחלקות משפטיות ופרקליטויות. הגם שאין להם תפקיד פורמאלי, האין זה ברור שהדבר יחזק את האתיקה המקצועית, יחזק את המשרד ויחזק את המקצוע בכללותו? אם תתקבל הצעתנו, גם אם השינוי יחל בצעדים קטנים, סופו שיניב רשת של אתיקה מקצועית שתשלים את מערכת האכיפה הפורמאלית הקבועה בחוק ותוביל לשיפור ממשי אצל עורכי הדין.

חובת עורך הדין כלפי בית המשפט: חלק ב

ד"ר לימור זר גוטמן, עו"ד / עורכת

חובת עורך הדין כלפי בית המשפט היא מעין "חובת מסגרת" ממנה ניתן לגזור, ואומנם נגזרו, מספר חובות קונקרטיים. ברשימה זו אתמקד בשתי חובות קונקרטיים - חובת עורך הדין שלא להעיד בתיק בו הוא מייצג וחובת עורך הדין להימנע מהעלאת טענות חסרות שחר.

חובת עורך הדין שלא להעיד בתיק בו הוא מייצג -

כלל 36 לכללי האתיקה קובע כי אסור לעורך דין לייצג אדם אם הוא עומד להעיד מטעמו של אותו אדם, ואם הוא נקרא להעיד מטעמו של אותו אדם עליו לחדול מן הייצוג. כלל 36 צפוי לחול בעיקר במקרים בהם מייצג עורך דין לקוח דרך קבע בכל ענייני המשפטיים. כך לחוגמא, עורך דין שייצג את לקוחו בכריתת חוזה מול צד שכנגד וזאת הוא ממשיך לייצג בסכסוך שהתעורר סביב אותו חוזה. יתכן שעורך הדין יידרש להעיד על המשא ומתן בו היה שותף ועל הנסיבות שהובילו לכריתת החוזה.

סעיף קטן ב קובע ארבעה חריגים בהם ההוראה לא חלה. ראשית, כאשר עורך הדין נקרא להעיד בידי הצד שכנגד. חריג זה בא למנוע מראש שימוש לרעה בכלל בכך שעורכי דין יזמנו את עורך הדין שכנגד להעיד

במטרה להביא לפסילתו מייצוג בתיק. החריג השני קובע שאם מדובר בעדות בעניינים טכניים אזי ניתן להמשיך לייצג. שאלה עשויה להתעורר באשר למה ייחשב כ-“עניין טכני”. האם עדות על המצאה כדן היא עניין טכני? הכלל המקביל בארצות הברית מתיר לעורך הדין לייצג ולהעיד על עניינים שאינם שנויים במחלוקת. ייתכן וזה הפירוש התכליתי שיש לתת לכיטוי “עניין טכני”.

החריג השלישי קובע שעורך דין יכול לייצג ולהעיד מטעם לקוחו באותו תיק אם ניתנה לו רשות בית המשפט. החריג הרביעי עוסק במתן רשות זהה על-ידי הוועד המחוזי. מתן הסמכות להתיר את העדות בידי בית המשפט או הוועד המחוזי מבטיחה גמישות ובחינת כל מקרה לפי נסיבותיו. כך לדוגמא, בתביעה ייצוגית, אם עורך הדין המייצג הוא גם התובע הייצוגי המרכזי ניתן להתיר את מתן עדותו מבלי שיידרש להפסיק לייצג. זאת מחשש שהדרישה להפסקת הייצוג תביא לפגיעה משמעותית בתביעה הייצוגית. דוגמא נוספת היא כאשר הצורך במתן עדות עורך הדין עלה באופן בלתי צפוי במהלך המשפט ויש בהחלפת עורך הדין כדי לגרום לדחייה של המשך המשפט.

הרציונל לאיסור להעיד ולייצג באותו תיק קשור לאופי תפקידו של עורך הדין בהשוואה לזה של עד והצורך ליצור חיץ בין שני התפקידים. עד הוא בעל תפקיד סובייקטיבי - הוא חייב להאמין במה שהוא אומר, ואילו עורך דין הוא בעל תפקיד אובייקטיבי - עליו לפתח טיעונים הגיוניים וטובים המשקפים את גרסת לקוחו, אך הוא אינו חייב להאמין במה שהוא אומר. בנוסף, השופט חייב להתייחס בחשד לדברי העדים ודווקא לעובדות שמועלות בפניו על ידי עורכי דין הוא מצווה לתת אימון רב במיוחד לאור חובת עורך הדין שלא להטעות את בית המשפט. על כן יש למנוע עירוב תפקידים בין עורך דין לבין עד באותו משפט. (ראו, אהרון אנקר “הרציו של הכלל האוסר על עורך דין לייצג צד בהליכים משפטיים ולהעיד למענו באותו עניין” **הפרקליט** 101 ל 101).

רציונל נוסף לכלל הוא החשש להשפעה השלילית שתהיה כאשר בית המשפט יאמץ או לא יאמץ את עדות עורך הדין כעד. אם בית המשפט יאמץ את עדות עורך הדין כעד, יש שיחשבו שזה רק בגלל שמדובר בעורך דין ובית המשפט העדיפו באופן פסול. אם בית המשפט לא יאמץ את עדותו, או יקבע שאינו מאמין לעדות עורך הדין, אזי איך יוכל עורך הדין להמשיך ולייצג באותו תיק. (ג. קלינג **אתיקה בעריכת דין** 374 (2001)).

הדרישה לפיה על עורך הדין להימנע מהעלאת טענה שאין לה כל שחר -

דוגמא לטענה חסרת שחר היא דחיית סרק של הדיון. גם אם מדובר בדחיית סרק שהיא לטובת הלקוח ואולי אף לפי בקשתו המפורשת של הלקוח - אסור לעורך הדין להציג טענה זו בפני בית המשפט. במקרה זה החובה כלפי בית המשפט גוברת על חובת הנאמנות כלפי הלקוח. (ראו, על”ע 4/82 **פלוגי, עורך דין נ’ הוועד המחוזי**, פ”ד לז (1) 74, 71; ע”א 745/81 **טפמן נ’ אליהו**, פ”ד לט (1) 729, 734).

כפי שצינתי ברשימה הקודמת, עורך הדין אינו שלוח טכני העושה כל מה שהלקוח מבקש אלא עורך דין הפועל לקידום האינטרסים הלגיטימיים של לקוחו תוך הפעלת שקול דעת מקצועי עצמאי. שקול הדעת המקצועי בשילוב החובה כלפי בית המשפט מחייבים את עורך הדין שלא להעלות טענות חסרות שחר בפני בית המשפט. חובה זו גם מתיישבת עם כבוד המקצוע ותדמיתו, שכן אנו מבקשים לצייר את עורכי הדין כמי שמסייעים לקיומו של הליך הוגן ויעיל ולא כמי שפוגעים בכך על-ידי העלאת טענות חסרות שחר המשחיתות זמן שיפוטי שהוא משאב ציבורי יקר ערך.

מלאכה לא פשוטה היא לקבוע מתי טענה היא חסרת שחר ומתי היא סתם טענה “חלשה” אותה מותר לעורך הדין להעלות במטרה לשכנע את בית המשפט בכנותה. דומני כי מרבית עורכי הדין, אם יתבוננו בכנות לתוך מעשיהם ודבריהם, ידעו לשרטט את הקו הנכון.

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

חובת הנאמנות לקוח: חוסר שיתוף פעולה מצד הלקוח

עובדות הנילון טיפל בתביעה בגין נזקי גוף שנגרמו למתלוננת בעקבות תאונת דרכים. במהלך המשפט לא זכה הנילון לשיתוף פעולה מטעם הלקוחה - הנילון טוען כי הבהיר למתלוננת על כך שעליה להגיע אליו על מנת לחתום על תצהירים אשר נדרש להגישם. מכיוון שלא ענתה ומכיוון שלא הייתה כל סיבה לבקש ארכה בהגשת התצהירים לא ביקש לעשות כן. לאחר שחלף מועד הגשת התצהירים ומכיוון שהמתלוננת לא שיתפה פעולה הציע לה הנילון למחוק את התביעה, אולם גם פנייתו זו לא זכתה לתגובה. כאשר הגיש הצד שכנגד בקשת דחייה על הסף - לא הייתה כל סיבה, לטענת הנילון להתנגד לבקשה.

עוד טוען הנילון כי לא יכול היה לבקש את שחרורו מהייצוג בטרם חלוף מועד הגשת התצהירים - שכן האמין שהמתלוננת תפנה אליו ולא רצה להותיר אותה ללא ייצוג.

החלטה לגנוז את התלונה. (החלטה מספר את 6/08)

התנהגות בלתי הולמת כלפי שופט

עובדות מנהל בתי המשפט מתלונן ומציג פרוטוקול דיון ממנו עולה כי הנילון נכנס לאולמה של שופטת בעת הקראת גזר דין בתיק אחר, ושאל בקול לשלוםם של עורכי הדין הנוכחים באולם. כבוד השופטת ביקשה ממנו שלא להפריע, והוא החל להתווכח עמה בטענה כי אינו מפריע. לבסוף אמר לה: "אני עדיין לא מפריע. גברתי מופרעת בעצמה". בנוסף אמר כי הוא ראה לנכון לייעץ לבית המשפט נוכח איכותם היחודה של השופטים.

בתגובתו התמקד הנילון בהכפשת השופטת. לדבריו "נתגלו כשלים חמורים בהתנהלותה, כושרה ויושרה", "מהחלטותיה עולה בבירור ליקוי חמור בהבנת הנקרא, בהבנת סדרי הדין, כיבוד זכויות נאשמים, כיבוד עקרון האמון וההדדיות בין עורך דין לבית המשפט, סילוף ושכתוב פרוטוקול דיון, אי אמירת אמת ועוד".

החלטה להעמיד לדין משמעת. (החלטה מספר את 180/08)

פעילות עורך דין ישראלי בחו"ל

שאלתא (1) האם רשאי עורך דין ישראלי לפתוח סניף בארצות הברית ולקבל שם לקוחות.
(2) האם רשאי עורך דין ישראלי "להחתים" לקוחות בחו"ל על מסמכים כדוגמת תצהירים, צוואות, יפוי כוח "זכו"כ".

החלטה לגבי השאלה הראשונה: מבחינת הדין הישראלי, אין מניעה אתית כי עורך דין ישראלי יפתח סניף בחו"ל, ויספק שירותים משפטיים ללקוחות בכפוף לשני תנאים: הראשון, פעילות הסניף תואמת את דרישות כללים 3-5 לכללי האתיקה (מקום קבלת לקוח, ייחוד המשרד, ונוכחות קבועה של עו"ד בסניף). שניים, הייעוץ המשפטי הניתן על ידי עורך הדין הישראלי בחו"ל אינו נוגד את דין המקום.

לגבי השאלה השנייה: עניין ההחתמה על מסמך בחו"ל תלוי באופיו של המסמך, ולא ניתן להשיב עליה תשובה כוללת. (החלטה מספר את 265/08)

חובת הנאמנות ורשלנות: שקול דעת מקצועי של עורך הדין

עובדות המתלונן מלין על טיפול רשלני של הנילון ואי נקיטת כל הצעדים המשפטיים הנדרשים כדי לקדם את עניינו. הנילון ייצג את המתלונן אשר נפגע בתאונת עבודה. הייצוג כלל הליכים בבית הדין לעבודה, ערר על החלטת פקיד השיקום, טיפול מול חברת הביטוח של המעביד ואף הגשת תביעת נזיקין ובקשה לפטור מאגרה. המתלונן צרף קלטת עב כרס ובו כמות נכבדה של מסמכים רפואיים כמו גם העתקי כל ההליכים המשפטיים שנגקטו ותוצאותיהם.

בתגובתו מבהיר הנילון מבהיר כי פעל על-פי שיקול דעת מקצועי בכל ההליכים שנקט וחלקם אף נשאו תוצאות טובות. וכי הטיפול בתביעת הנזיקין הופסק לפי בקשת המתלונן. עוד מציין הנילון כי למרות שהיה על המתלונן לשלם שכר טרחה בגין הטיפול בתביעת הנזיקין, יותר הוא על כך.

החלטה לגנוז את התלונה. אין זה מתפקיד הוועדה לשים את שיקול הדעת המקצועי בטיפול המשפטי במקום הנילון,

ומכל מקום תביעת רשלנות ודרישה לפיצוי בגין נזק אשר נגרם למתלונן, לכאורה, יש להגיש בבית המשפט. (החלטה מספר את 245/08)

חובת הנאמנות ורשלנות: עורך הדין מחויב לטפל רק במה שסוכם בין הצדדים

עובדות המתלוננת שכרה את שירותי הנילון להגשת תביעת נזיקין. במהלך ניהול התביעה הושגה פשרה והמתלוננת ובעלה זכו בפיצוי מסוים. מסכום זה גבה הנילון שכר טרחה לפי חישוב שערך לפי 20% שכר טרחה מוסכם. המתלוננת פנתה לוועד המחוז בשלושה מכתבי תלונה. תחילה התלונה בעיקר על רשלנות מקצועית. במכתבה השני התלונה על טעות בחישוב שכר הטרחה וסירוב הנילון להשיב לה כספים שגבה. בשלישי, הוסיפה והתלונה גם על כך שהנילון אינו עושה דבר לאכיפת סעד צו עשה שנקבע בפסק הדין.

הנילון בתגובתו מכחיש רשלנות וטוען כי ניהל הליך מורכב שבהסכמת המתלוננת ובעלה ובנוכחות בעלה בדיון הושגה פשרה. עוד טוען הנילון כי עם מתן פסק הדין סיים את תפקידו ואינו מחויב משלא נשכר לטפל באכיפת פסק הדין. לעניין שכר הטרחה טוען כי חישב נכון. ועד המחוז בחן בנפרד כל אחת משלוש התלונות והורה על גניזתם.

החלטה לגנוז את התלונה. אין בחומר ראיות לרשלנות מקצועית. הפשרה הושגה בהסכמת בעלי הדיון. לא ועדת האתיקה היא המקום לעריכת חישובי שכר טרחה באם נפלו בהם טעויות, אם לאו. כמו כן, עורך דין אינו מחויב להמשיך ולטפל בענייניו של הלקוח לאכיפת פסק הדין אם לא סוכם כך בין הצדדים. (החלטה מספר את 182/08)

הקלטת הצד שכנגד בידי הלקוח

עובדות עורך הדין הפונה מנהל משא ומתן עם עורך דין של חברה בנושא פיצויי פטורים והפרשי שכר עבודה. הלקוח התקשר למנהל החברה והקליט את השיחה. נשאלת השאלה אם עורך הדין יכול להשתמש בהקלטה האמורה.

החלטה אין כל איסור על הלקוח לנהל שיחה ישירה עם הצד שכנגד. כמו כן, הקלטה של שיחה שהמקליט הוא צד לה גם אינה עבירה על חוק האזנת סתר. משכך, אין מניעה להשתמש בהקלטה. (החלטה מספר את 314/08)

דין משמעת: כללי האתיקה אינם חלים על סטודנט למשפטים העובד במשרד עורכי דין

עובדות המתלונן שקל להעסיק את הנילונה כמתמחה במשרדו. לשם כך, בעת היותה סטודנטית למשפטים, זימנה לשני ימי עבודת ניסיון במשרדו. בתום היוםיים, הודיע לנילונה, כי הוא שבע רצון מתפקודה. עם זאת, כעבור שבועיים נמלך בדעתו, והודיע לה כי לא יעסיקה כמתמחה במשרדו. משהודיע לנילונה, כי לא יעסיקה כמתמחה במשרדו, היא התבטאה בצורה בוטה ולא מכובדת והבטיחה כי "ישלם ביוקר". המתלונן ביקש מהנילונה להתנצל על דבריה, אך ללא הועיל.

החלטה לגנוז את התלונה מחוסר סמכות. בעת האירועים הנטענים הייתה הנילונה סטודנטית טרם התמחותה, ובתקופה זו לא חלים עליה כללי האתיקה. (החלטה מספר את 168/08)

דין משמעת: הועדה לא מטפלת בסכסוכי עבודה

עובדות המתלונן התמחה אצל הנילון במשך שלושה חודשים. המתלונן טוען, כי במשכורתו האחרונה ניכה הנילון סכומים משכרו, בטענת שווא, כאילו בחודשים הקודמים שולם לו שכר ביתר.

בתגובתו צירף הנילון את מכתבו המפורט למתלונן, המסביר כי בחודשים הקודמים שולם לו שכר ביתר, מאחר שעבד פחות שעות מהמסוכם. ועד המחוז החליט על גניזת התלונה.

החלטה לגנוז את התלונה. המדובר בסכסוך כספי בענייני עבודה אשר לשכת עורכי הדין אינה הגורם המתאים להכריע בו. במידה ותהיה בידי המתלונן קביעה שיפוטית נגד הנילון, בעלת השלכות במישור האתיקה המקצועית, הוא יוכל לפנות בשנית לוועדה. (החלטה מספר את 226/08)

דין משמעת: העמדה לדין בגין התחמקות מתשלום חוב ללשכה ואי מתן מענה לפניות הלשכה

עובדות המתלונן הינו חשב ומנהל הגזברות של לשכת עורכי הדין. הנילון שילם דמי חבר באמצעות שיק של צד שלישי. השיק חזר וטרם הוסדר התשלום, למרות שהנילון הבטיח לעשות כן. מטעם הועדה נשלחה לנילון בקשה לתגובה סטטוטורית אולם לא נתקבל כל מענה ונאמר שהמכתב שנשלח בדואר רשום "לא נדרש".

החלטה להעמיד לדין משמעת, לרבות בגין אי מענה לפניות הלשכה. הנילון לא הסדיר את החוב וקיימות ראיות לכאורה שהיה על הנילון לדעת על כך שהשיק חזר עוד בטרם פנה אליו ועד המחוז. כמו כן - מכיוון שהמכתב לא נדרש לא בחר האם הנילון שינה את כתובת המשרד ולא הודיע על כך ללשכה או שמא בחר הנילון שלא ליטול את המכתב מרשות הדואר.

בין אם בחר שלא ליטול את המכתב ובין אם שינה את הכתובת ולא הודיע על כך ולאור העובדה שהבטיח להסדיר את חובו בעבר וטרם עשה כן, יש להגיש קובלנה. (החלטה מספר את 35/08)

תצהיר: מתן תצהיר על-ידי עורך דין בנוגע לחברה שהיא לקוחתו

שאלתא מה המעמד האתי של הדרישה מעורך דין של חברה, להצהיר על עובדות הנוגעות לאופי פעילות החברה, כתנאי להשתתפות במכרזים של החשב הכללי במשרד האוצר.

החלטה הכלל הוא, שעורך דין אינו צריך להצהיר על העובדות הנוגעות ללקוח. עורך הדין צריך להימנע מהצהרה בעניינים שאינם ענייני מומחיות מקצועית, או שאינם בתחום ידיעתו המקצועית כעורך הדין של אותו לקוח. קרי, עורך דין אינו צריך להצהיר על מספר העובדים בחברה, המצב הפיננסי של החברה וכד'.

בהעדר פנייה במקרה ספציפי, לא נוכל אלא לתת הנחייה כללית זו, והעניין ייבחן במקרה למקרה.

אנו מעבירים את עמדתנו לוועדה למסודות ציבור בלשכת עורכי הדין, כדי שתבוא בדברים עם החשב הכללי על מנת לבחון פתרונות לכביה. (החלטה מספר את 232/08)

תצהיר: חובה על עורך הדין לזהות את החותם כחוק

עובדות המתלונן מציג בתלונתו שני תצהירים עליהם הוא חתום, לכאורה, שהוגשו מטעם נילון א' אשר ייצג אותו. נילון ב', עובד במשרדו של נילון א', חתום כמי שאישר את שני התצהירים. המתלונן מצביע על כך ששתי החתימות בתצהירים שונות באופן שאין ספק כי מדובר בשני אנשים שונים. המתלונן טוען לזיוף החתימות אשר בכיצועו נטל חלק שני הנילונים.

נילון ב' הודה בתשובתו כי כנראה חל בלכול ובהיסח הדעת הוחתם אביו של המתלונן על התצהיר השני של בנו, שעה שאין האב נמנה כלל עם המבקשים. נילון ב' מצוין כי ראה את האב מגיע פעמים רבות למשרד לפגישה עם נילון א' ולכן סבר שהוא בעל דין ונוגע בדבר, ומכאן קיבל את החשש שהוא אמור לחתום על תצהיר. נילון א' לא השיב לפניית הועדה.

החלטה להעמיד לדין את שני הנילונים. מתשובתו של נילון ב' עולה כי הוא מודה כמעט במפורש שהוא לא זיהה את החותם על התצהיר בעזרת תעודה מזהה כחוק. (החלטה מספר את 330/07)

התבטאות לא ראויה כלפי חבר למקצוע

עובדות המתלונן שימש ככונס נכסים עבור בנק על מגרש מקרקעין. הנילון ייצג לקוח אשר תבע את המתלונן לתשלום דמי תיווך בגין מכירת המגרש. המתלונן מתרעם על נוסח הסיכומים שהגיש הנילון, הכוללים ביטויים כדלקמן: "המתלונן הונה והטעה את התובעים"; "התנהלותו של המתלונן בתקופה הרלבנטית לאיזורים הנ"ל, כמו גם במהלך ניהול התובענה גובלת בכיזוי מקצוע עריכת הדין ובזילות כבודו של בית המשפט הנכבד"; "באם לא היה מדובר בעורך דין במקצועו ניתן היה לומר כי התובע נפל למעשה נוכלות והונאה כאשר פעל ועבד למען כונס נכסים ולבסוף, בכדי להתנער מהתחייבויותיו, עומד כונס הנכסים על זוכ העדים ונותן עדות סותרת מתחמקת ומעורפלת כאשר למשמע העדות ניתן להבין כיצד נפל קורבן התובע למזימתו של כונס הנכסים"

יצוין, כי בסופו של דבר נדחתה התביעה כשהשופטת קובעת כדלקמן: "ובאשר להוצאות - יש לציין, כי התובע ניהל

את תביעתו מתוך התלהמות כלפי הכנס באופן אישי, והתבטאות בלתי הולמת כלפיו... התובע אף ניצל את נכונות הכנס לדבר על לבו של הבנק ופרש זאת כהודאה בחוב ולא כרצון טוב לסיים את הסכסוך. התנהלות זו צריכה לקבל ביטוי בשאלת ההוצאות, ולפיכך אני מחייבת את התובעים בהוצאות הכנס בסך 18,000 ₪ + מע"מ."

הנילון מתנצל בתגובתו בפני המתלון. הוא מוסר, כי פנה לנילון באמצעות עורך דין נוסף בבקשה להבעת התנצלות, אולם הנילון השיב כי אינו מעוניין בכך. הנילון מציין שכל טענה שהועלתה הינה במסגרת ההליך המשפטי ונסמכת על ראיות מתאימות, וכי האופן בו הובעו הטענות אינו מהווה הפרה של האיזון הראוי ואינו חורג מכללי הנימוס הנהוגים והרצויים בין עורכי דין. לגישתו, לא יעלה על הדעת כי כאשר בא כוח צד, בעת שקיימות לאותו צד טענות כנגד עורך דין אחר והתנהלותו, יחשוש מלהעלות את טענות מרשיו בבית המשפט ובמסגרת הליכים משפטיים אשר כל מטרתם הינה לברר את התנהלות אותו עורך הדין.

החלטה להעמיד לדין משמעתי (החלטה מספר את 83/08)

הערת העורכת הפסיקה העשירה העוסקת בהתבטאות עורכי הדין קבעה כי לא תוכן הדברים הוא שחשוב אלא האופן והסגנון בו נאמרו. מחובתו של עורך הדין להשמיע כל טענה חוקית רלוונטית שיש ללקוחו אך עליו לעשות זאת באופן מכובד והולם. לא תוכן הדברים הוא שקובע אלא איך הם נאמרים. עורך הדין רשאי להשמיע ביקורת אך חובה עליו לעשות זאת בלשון מכובדת שאינה גסה ופוגעת.

צד שכנגד: איום אסור בפניה לצד שכנגד ויחס חברי

עובדות עורך הדין המתלון ייצג עובדת בתביעה שהגישה נגד מעבידה, הוא עורך הדין הנילון. הנילונה ייצגה את הנילון באותה תביעה. התביעה נדחתה. במכתב ששיגרה הנילונה, בשם הנילון, למתלון שכותרתו "דרישה והתראה", הואשם המתלון בכך שהוציא את דיבתו של הנילון רעה בפני צדדים שלישיים, ובין היתר פנה לעובדת משרדו של הנילון והשמיץ אותו בפניה. במכתב זה נדרש המתלון לפצות את הנילון, שאם לא כן ינקטו נגדו הליכים משפטיים וכן הליכים משמעתיים בפני ועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין. נגד המתלון הוגשה תביעת דיבה, אשר נדחתה בהסכמה.

המתלון רואה במכתב הנילונים משום איום אסור. בתגובתם סבורים הנילונים כי מדובר במכתב לגיטימי.

החלטה להעמיד לדין משמעתי את הנילונה מנסחת המכתב שבו נכלל האיום האסור בהגשת תלונה לועדת האתיקה בלשכה. (החלטה מספר את 101/08)

הערת העורכת ההחלטה להעמיד לדין נסמכת על ההלכה לפיה איום בהגשת תלונה ללשכה כאמצעי לחץ מהווה עבירה אתית.

התבטאות לא ראויה בכתבי טענות כלפי צד שכנגד

עובדות הנילון מייצג את בעלה לשעבר של המתלוננת בהליכים בין בני הזוג. המתלוננת מוחה על כזבים, שמועות ולשון נטולת רסן של הנילון בכתבי בי-דין, כדלקמן: "אחותה סמדר מסתובבת עפ"י השמועה עם ערבים ועבריינים וגם היא באה במגע עם הילד האומלל"; "האם גרה אצל הוריה הזקנים שכלל אינם מתפקדים ואינם מחבבים אפילו את הנכד המהווה להם מטרד על פי דבריהם"; "הסבתא נכה ומשותקת - סיעודית והקטין נחשף לטיפול סיעודי מזעזע ככל יום"; "האם עובדת בריקודי בטן בבתי מלון ובמועדונים שונים בערבים ובלילות".

הנילון מוסר, כי את כל שטען - טען מפי מרשו, וכי אורח החיים של האם אינו עולה בקנה אחד עם אורח החיים המסורתי-דתי שהיה מנת חלקה של המשפחה ערב הפירוד.

החלטה להעמיד לדין משמעתי: (החלטה מספר את 139/08)

אחריות עורך דין לזיוף ומרמה של הלקוח

עובדות המתלון הוא מפקח בכיר על רישום מקרקעין במשרד המשפטים. הנילון הגיש ללשכת המפקח בקשה לרישום בית משותף. לבקשה צורף תשריט של הבית המשותף ואישור של העירייה בדבר התאמת התשריט להערת האזהרה הרשומה על המקרקעין. דא עקא, כי במהלך בדיקת המסמכים במשרדי המתלון, הוברר כי העירייה הוציאה את האישור האמור על סמך תשריט אחר, וכי התשריט הנוכחי עומד בסתירה להערת האזהרה הרשומה.

המתלונן רואה בנילון אחראי למעשה בלתי חוקי של הטעיית המפקח על רישום מקרקעין.

הנילון טוען כי קיבל את התשריט, שלו צורף אישור העירייה, מהנדסאי הבניין שמונה על-ידי הלקוח לטפל בנושא. הנילון מוסיף, כי אין בידו הכלים לבדוק את אמיתות התשריט ולא עלה על דעתו כי נעשה ניסיון לזייפו. לטענה זו השיב המתלונן כי הוא ערך ביורר עם הנדסאי הבניין אולם זה טען כי לא טיפל בקבלת האישור האמור.

ועד המחוז החליט על גניזת התלונה הואיל ועל פני הדברים, גם אם הנילון התרשל בבדיקת התשריט, אין בכך משום התרשלות העולה לכדי עבירה אתית. כמו כן לא נמצאו ראיות לזדון מצדו של עורך הדין.

החלטה לגנוז את התלונה. ביורר סוגיית הזיוף מצריך חקירת מעורבים אחרים, שאינם עורכי דין, דוגמת לקוחו של הנילון והנדסאי הבניין, כך שלשכת עורכי הדין אינה הפורום הנאות לנהל ביורר זה. מכל מקום, לפי התשתית שהוצגה בפני הלשכה, אין די ראיות למעורבות של הנילון בזיוף. אשר לעניין האחריות על הגשת מסמכים, דומני כי הנילון פעל כעורך דין סביר, כאשר הגיש תשריט אותו קיבל מהנדסאי בניין. הועדה אינה סבורה כי היה על הנילון לערוך ביורר כאשר לאמינותו של התשריט, וזאת בהעדר כל אינדיקציה לזיופו. (החלטה מספר את 170/08)

התמחות: מתמחה המפסיק את עבודתו במפתיע

עובדות המתלונן הוא עורך דין במשרדו החלה הנילונה את התמחותה. לטענתו, כעבור עשרה ימים מתחילת ההתמחות הודיעה לו הנילונה באופן מפתיע כי היא מפסיקה את עבודתה באופן מיידי. המתלונן ביקש ממנה להישאר עד שימצא מתמחה אחר אך הנילונה השיבה כי תעשה כן רק מתוך "מחויבות חוקית" ולא תוכל לתרום מאום למשרד. לאור זאת, הודיע לה המתלונן כי אין צורך בכך, כי חשש שעבודתה תפגע במשרד. לטענת המתלונן, נראה כי הפסקת העבודה נבעה מכך שמצאה מקום עבודה אחר או שהחלה את לימודי התואר השני.

כתגובה מעלה הנילונה שורה של טענות כלפי המתלונן בכללם כי נהג בה בגסות רוח וכי התכוון לשלם לה שכר הנמוך משכר המינימום. הנילונה מסבירה כי אלו היו הסיבות להפסקת עבודתה ולא כפי שטוען המתלונן.

חשוב לציין כי בשני מכתביה ללשכת עורכי הדין בעניין ההתמחות כתבת הנילונה מפורשות כי היא מפסיקה את עבודתה אצל המתלונן עקב קשיי תחבורה ומחפשת מקום עבודה הקרוב למקום מגוריה וכי כאשר תמצא מקום עבודה חדש באזור מגוריה - תודיע על כך ללשכה.

החלטה לגנוז את התלונה. חופש העיסוק מאפשר למתמחה, בנסיבות המתאימות, להפסיק את עבודתו, בלי שיהא בכך עבירה אתית. כאשר לטענות ההדדיות - אין בידו ראיות להכריע. (החלטה מספר את 185/08)

ניגוד עניינים: כלל 14(א), אסור לעורך דין לייצג לקוחות התובעים את מקום העבודה של בן זוגו

שאלתא הפונה מעוניינת לדעת אם מותר לה לתבוע את מקום העבודה הנוכחי של בעלה (חברת ה-טק) ולייצג עובדים אלו בבית הדין לעבודה.

החלטה אין לאשר את הייצוג האמור. המצב בו הפונה תתבע את מקום העבודה של בעלה (כל עוד בעלה מועסק בו) ותייצג עובדים בבית הדין לעבודה, תיצור מצב בו יהיה חשש לניגוד אינטרסים בשל עניין אישי כמשמעותו בכלל 14(א) לכללי האתיקה שדי בו כדי לפסול את הפונה מלייצג בעניין זה.

ההיגיון הבריא מרמז על כך שעלולות להיות השלכות על כך שבעלה של הפונה מועסק בחברה שהיא תובעת, השלכות אשר עלולות ליצור מצב של ניגוד אינטרסים אצל הפונה. עצם העובדה שהפונה בעצמה מרמזת על אי נעימות רבתי הכרוכה בכך מדברת בעד עצמה. (החלטה מספר את 337/08)

ניגוד עניינים: ייצוג לקוח בערעור על החלטה שניתנה בזמן שעורך הדין היה מתמחה של השופט

שאלתא הפונה הוא עורך דין שכיר שהתבקש לטפל בערעור אזרחי. פסק הדין שעליו הוגש הערעור ניתן בידי שופט בעת שעורך הדין היה מתמחה שלו. האם מותר לפונה לטפל בתיק זה?

החלטה אסור לפונה ולכל עורך דין אחר ממשרדו לטפל בערעור. (החלטה את 17/09)